

HEDENDAAGSE KUNST IN VLAANDEREN

Zonder Vlaanderen, geen kunstgeschiedenis in het westelijk halfrond. Of die zou er althans zeer anders hebben uitgezien. De Vlaamse Meesters - Jan van Eyck, Pieter Bruegel en Pieter Paul Rubens – staken indertijd het vuur aan de lont. Hun talloze hedendaagse opvolgers zetten die rijke traditie vandaag verder: toonaangevende hedendaagse kunstenaars, een weelde aan musea, kunsthallen en -festivals, biënnales en tentoonstellingsruimtes.

1. Een broeinest van getalenteerde beeldenmakers

Vlaanderen heeft een enorme artistieke kracht en uitstraling. Die danken we aan onze geschiedenis: een eeuwenlange traditie van beeldenmakers. Artistieke boegbeelden als Eyck, Bruegel en Rubens blijven tot op vandaag inspireren. Hetzelfde geldt voor hun artistieke erfgenamen. Denk aan Anthony van Dyck en later James Ensor of Léon Spilliaert. In de 20e eeuw luisterden ze naar namen als Constant Permeke, René Magritte, Marcel Broodthaers, Luc Tuymans en Francis Alÿs.

Generatie na generatie wordt hier nieuw artistiek talent geboren. En telkens weer groeit dat talent uit tot een nieuwe lichtung internationaal toonaangevende kunstenaars. Dat beperkt zich niet enkel tot de klassieke kunsten, waar de originele Vlaamse Meesters in uitblonken. De hedendaagse generaties experimenteren met alle mogelijke materialen en media: schilderkunst, beeldhouwkunst, grafiek, film, video, installaties...

Kort na de Tweede Wereldoorlog ontstond er al een eerste belangrijke hedendaagse stroming. Meesters als Roger Raveel, Raoul De Keyser, Panamarenko, Guillaume Bijl en Lili Dujourie uitten hun kritiek tegenover de moderniteit en de betekenis van beelden in schilderijen en sculpturen.

In de jaren '80 zwelt het experiment aan. Mensen als Luc Tuymans, Anne-Mie Van Kerckhove, Jan Fabre, Thierry De Cordier en Berlinda De Bruyckere herdefiniëren beelden via schilderkunst, fotografie en hedendaagse materialen. Kunstenaars als Wim Delvoye bestuderen dan weer de hedendaagse industriële wereld met bijzondere installaties en sculpturen.

De generaties daarna zetten die zoektocht verder. Terwijl toonaangevende namen als Michaël Borremans en Koen van den Broeck het beeld verder exploreren in de schilderkunst, wijden hun collega's/tijdgenoten zich aan andere ondernemingen. Ann Veronica Janssens, Jan De Cock en Joëlle Tuerlinckx focussen zich op objecten, sculpturen en installaties. Onder aanvoeren van bijvoorbeeld Carl De Keyser wekt ook fotografie interesse als medium, terwijl meesters als David Claerbout en Nicolas Provost zich op film en video concentreren. Nog een ander segment, met onder andere Guy Van Belle en Koen Van Mechelen, breekt de interdisciplinaire grenzen en werkt met nieuwe media, wetenschap en technologie.

Geen enkele kunstenaar valt in één woord te vatten, en al zeker niet in Vlaanderen. Onze regio staat bekend om zijn kunstenaars in alle mogelijke disciplines. Denk aan Anne Teresa De Keersmaeker, Wim Vandekeybus of Sidi Larbi Cherkaoui in de dans. Denk aan Ivo Van Hove en Kris Defoort in het muziektheater, aan Dries Van Noten, Martin Margiela of Ann Demeulemeester in de mode. Of aan *allrounders* als Jan Fabre, die tussen tal van disciplines meanderen. In Vlaanderen hoort niemand in vakjes. Kunstenaars bewegen vrij tussen disciplines, wat de creatieve kruisbestuiving des te vruchtbaar maakt. Dat vind je ook terug in Vlaanderens kunst- en cultuurhuizen: oude en hedendaagse kunst, muziek, dans, performance, beeldende kunst, mode en design vloeien in elkaar over.

2. Vlaamse kunststeden: een unieke diversiteit aan patrimonium en actueel kunstaanbod.

Vlaanderen is een buitenbeentje. Het bevindt zich op het kruispunt van de Romaanse en Germaanse cultuur en is traditioneel een ontmoetingspunt voor Nederland, Groot-Brittannië, Frankrijk en Duitsland. Het is de ideale plek om bij te dragen aan een bloeiende hedendaagsekunstscene in het hart van Europa. Maar ook dat doen we op onze eigen manier. Onze historische kunststeden en hun talloze troeven nemen hierin het voortouw. Elke stad heeft zijn eigen karakter, cultureel patrimonium en troeven inzake hedendaagse kunst: musea voor schone kunsten, hedendaagse kunsten, kunsthallen, tentoonstellingsruimtes, privé-galerijen, kunstenfestivals en biënnales...

Brussel heeft Bozar, Wiels, KANAL, CENTRALE for contemporary art en Argos. Antwerpen heeft M HKA, Middelheim, Fotomuseum en Extra City. Gent heeft S.M.A.K., Kunsthal en Museum Dhondt-Dhaenens. Oostende heeft Mu.ZEE, Leuven pronkt met Museum M en STUK. In Hasselt vind je Z33 en in Genk La Biomista.

Vlaanderens patrimonium aan hedendaagse kunst is netjes verdeeld over de verschillende kunststeden, die daar elk hun eigen accenten op leggen. Omdat die steden onderling vlot bereikbaar zijn – tussen 30 minuten en maximum 2 uur rijden – krijg je de kans om de diverse facetten en de complementariteit van de kunststeden in één klap te ontdekken.

In die kunststeden, en ook in minder bekende pareltjes daartussenin, wordt de kunstliefhebber met de regelmaat van de klok verrast door een brede waaier aan biënnales, triënnales of andere festivals die de hedendaagse kunsten vieren. En dat geldt al zeker in 2021 voor de provincie West-Vlaanderen. Triënnale Brugge is misschien wel het beste voorbeeld: een uniek driejaarlijks kunstentraject waarbij een dozijn nationale en internationale kunstenaars en architecten hun installaties aan het grote publiek voorstellen. Amper een boogscheut verder vind je de Vlaamse kust, waar Beaufort – triënnale voor hedendaagse kunst aan zee - vandaag een vaste waarde is geworden.

Als we over vaste waarden spreken, mogen we ook Kunstenfestival Watou niet vergeten. In dat kleine plekje tegen de Franse grens vindt dit jaar alweer de veertigste editie van het eigenzinnige festival plaats. In de *up and coming* kunststad Kortrijk is er in 2021 dan weer Paradise, een interactief

kunstenparcours in de publieke ruimte. Internationale hedendaagse kunstenaars onderzoeken er hoe we samen aan een betere wereld kunnen bouwen.

3. Een rijke traditie van privé-collecties en galerijen

De Vlaamse (hedendaagse) kunstcultuur zit niet enkel vervat in de kunstenaars of in de instellingen. Ook de vele private of zakelijke collecties zijn van groot belang. Die zijn samengesteld met een enorm kennersoog en gooien ook in het buitenland hoge ogen. Ze spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van jong kunstenaarstalent en gevestigde waarden, terwijl ze ook de publieke musea ondersteunen in hun tentoonstellingen.

Enkele van die verzamelaars stellen hun collectie zelf tentoon, en hebben een quasi museale status verworven. Herbert Foundation, Van Haerents Art Collection, Deweer Gallery Estate en Verbeke Foundation zijn enkele uitstekende voorbeelden. Ook het aangekondigde Cobra-museum van ondernemer/verzamelaar Fernand Huts past in dat plaatje, net als de tentoongestelde collectie van kunsthandelaar, designer en woonfilosoof Axel Vervoordt in Kanaal, Antwerpen.

Het is duidelijk dat deze verzamelaars, bovenal gepassioneerd door kunst, hun weelde willen delen met de wereld. Verzamelaar Herman Daled verkocht zijn historische collectie werken van Marcel Broodthaers aan het MoMa in New York. Baron Guy Ullens stichtte in Beijing een centrum voor hedendaagse kunst, terwijl de collectie van CERA Bank in permanente bruikleen is in museum M Leuven.

Naast de verzamelaars hebben ook de galerijen een grote impact op Vlaanderens omgang met hedendaagse kunst. Met dank aan het pionierswerk van bijvoorbeeld Wide White Space in de jaren '60 en '70 is dat vandaag een boeiende en bloeiende wereld. Vlaanderen telt in totaal ruim 80 galerijen die hun artiesten steunen en promoten over de hele wereld. Vooral Antwerpen, Brussel, Gent en badstad Knokke blinken daarin uit. Zeno X Gallery, Xavier Hufkens, Galerie Greta Meert en Micheline Sz wajcer zijn slechts enkele van de vele voorbeelden.

Hoewel Antwerpen vroeger het hardst aan de kar trok, is Brussel vandaag dé galeriemetropool van ons land. De hoofdstad oefent ook een aantrekkingskracht uit op galerijen in de rest van de wereld. Onder meer Barbara Gladstone (New York), Mendes Wood (Sao Paulo), Galerie Templon (Parijs) en Dvir Gallery (Tel Aviv) hebben zich intussen ook in Brussel gevestigd.

Vlaanderen boogt op een interessante galerijenscene die elk jaar de handen in elkaar slaan op Art Brussels, een van de belangrijkste kunstbeurzen van Europa. Daarop tonen zo'n 150 Vlaamse en internationale galerijen het werk van hun artiesten.

4. Vlaanderen aan het hoofd van internationale kunstinstellingen

Vlaanderens artistiek talent zit niet enkel in de kunstenaars, maar ook in de instituten. Wereldwijd spelen tal van Vlaamse curatoren en museumdirecteurs een belangrijke rol in de internationale kunstscène en in toonaangevende musea en instellingen in het buitenland. Een overzicht.

Jan Hoet (+2014, voormalig directeur van S.M.A.K.) bijvoorbeeld was curator van Documenta IX in 1992 en Directeur van Marta Hereford in Duitsland.

Jan Debbaud was artistiek leider van het Van Abbemuseum in Eindhoven en Hoofd Collecties in het Tate Museum in Engeland.

Chris Dercon is momenteel directeur van tentoonstellingshal Grand Palais in Parijs, nadat hij eerder leiding gaf in Witte de With en Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam, in Haus der Kunst in München, in Tate Modern en in Volksbühne Berlijn.

Catherine de Zegher was de Executive Director and Chief Curator at the Drawing Center in New York en van de Art Gallery of Ontario in Toronto. Zij cureerde the Biennial of Sydney in 2012 and the Biennial of Moscow in 2013.

Ann Demeester was directrice van De Appel in Amsterdam en is dat nu voor het Frans Hals Museum in Haarlem.

Hilde Teerlinck is algemeen directeur van de Han Nefkens Foundation – Barcelona. Voorheen leidde ze het FRAC Nord-Pas-de-Calais in Duinkerke en het Mies van der Rohe Pavilion in Barcelona.

Philippe Pirotte was directeur van de Kunsthalle Bern, senior curator aan het Berkeley Art Museum en directeur van de prestigieuze Städelshule en Portikus in Frankfurt.

5. Grote maatschappelijke betrokkenheid

Waar klassieke kunst een kwestie van geschiedenis is, kan hedendaagse kunst ook reflecteren over de wereld van vandaag. Hedendaagse kunstenaars tonen hun grote maatschappelijke betrokkenheid, en die zie je ook bij de kunstinstellingen, maar zeker ook de festivals. De corona-crisis heeft die denkwijze nog scherper gesteld. Zij kiezen resoluut voor lokale verankering en voor een verweving van kunst en maatschappij. Zo treedt Beaufort, kunstentriënnale aan de kust, uitdrukkelijk in dialoog met de politiek en lokale gemeenschappen over de relatie tussen kustlijn, kunst en toerisme. De curatoren van Triënnale Brugge maken dezelfde keuze: de editie van 2021 focust op de minder zichtbare kant van de stad en exploreert naast het toeristisch centrum ook de buitenwijken.

Ook hedendaagse instellingen als het Middelheim trekken diezelfde kaart. Het Antwerpse museum volgt deze zomer onder de noemer Congoville, de sporen van de (post-)koloniale geschiedenis van haar site. Verschillende kunstenaars van Afrikaanse oorsprong en met een internationale praktijk nemen de

bezoeker op sleeptouw. Kunstencentrum Wiels in Brussel richt zich dan weer expliciet tot de buurt. Wiels' groententuin is er een kostbare plek van leven en ontmoeting in een dichtbevolkte stadswijk. De buurt zélf werkt daar samen aan een betere, mooiere en zachtere stad.

Vlaanderen noemt zichzelf niet zomaar *state of the art*. Onze eeuwenoude, passionele verhouding met de kunsten begon bij de Vlaamse Meesters, terwijl hun ontelbare erfgenamen ons elke dag opnieuw verliefd doen worden. Die eindeloze keten aan getalenteerde kunstenaars vindt een thuis in onze kunststeden. Die hebben elk hun eigen troeven en karakter, mede dankzij de rijke traditie van privé-verzamelaars en galerijen die er ingebed zijn. Dat Vlaanderen niet enkel ijzersterke kunstenaars levert, maar wereldwijd ook instituten leidt is een zoveelste bewijs dat kunst in ons DNA zit verweven. En daarom dus; *state of the art*.

Voor meer informatie over Vlaanderens artistieke troeven: [Flanders Art Institute](#).